Uitgelegd

arsaequi.nl/maandblad AA20260941

HET TRANSFERSYSTEEM IN HET INTERNATIONALE VOETBAL

Frans de Weger*

Dit artikel is gewijd aan het transfersysteem in het internationale voetbal. Dit systeem kenmerkt zich door een geheel aan regels dat bepaalt hoe voetbalspelers van de ene naar de andere voetbalclub kunnen overstappen. Bij een voetbaltransfer komen verschillende rechtsgebieden samen – waaronder het arbeidsrecht en het Europees recht – die nogal eens op gespannen voet komen te staan met de regelgeving van de overkoepelende wereldvoetbalbond FIFA. In dit artikel wordt uiteengezet hoe het transfersysteem in de praktijk werkt aan de hand van het transferreglement van FIFA dat per 1 januari 2027 in zal gaan. Als rode draad door deze bijdrage lopen enkele bepalende uitspraken van het Europees Hof van Justitie, met in het bijzonder aandacht voor de uitspraak uit 2024 in de rechtszaak die de Franse oud-voetbalspeler Lassana Diarra tegen FIFA en de Belgische voetbalbond had aangespannen.

1 Inleiding

De rechtszaak die toch wel de meeste impact op het transfersysteem in het voetbal heeft gehad, is ontegenzeggelijk de zaak *Bosman* uit 1995 geweest.[1] In dit baanbrekende arrest van het Hof van Justitie van de Europese Unie (hierna: Europees Hof) werd bepaald dat voetballers na afloop van hun contract – de zogeheten transfervrije spelers – zonder belemmering moesten kunnen overstappen naar een nieuwe club zonder betaling van een transfervergoeding. Het destijds toepasselijke transferreglement van de Fédération Internationale de Football Association (hierna: FIFA) kwam met deze zaak dusdanig onder vuur te liggen dat de wereldvoetbalbond werd gedwongen om het transferreglement volledig te herzien. Zes jaar later, in 2001, vaardigde FIFA een geheel nieuw reglement uit, thans de zogeheten FIFA Regulations on the Status and Transfer of Players (hierna: FIFA Regulations), dat destijds in nauwe samenwerking met de Europese Commissie tot stand was gekomen.[2] De impact van het arrest bleef aldus niet beperkt tot de Europese grenzen, maar had uiteindelijk gevolgen voor transfervrije spelers wereldwijd. FIFA wenste in het kader van de consistentie wereldwijd eenzelfde aanpak aan te houden en wilde geen onderscheid maken met betrekking tot de rechten van transfervrije spelers binnen en buiten de EU.

De rechtszaak die toch wel de meeste impact op het transfersysteem in het voetbal heeft gehad, is ontegenzeggelijk de zaak *Bosman* uit 1995 geweest. FIFA's transferreglement kwam onlangs weer onder vuur te liggen, ditmaal in de zaak *Diarra*

FIFA's transferreglement, dat gedurende de jaren nadien op onderdelen verdere wijzigingen onderging (doch in kern onveranderd bleef), kwam onlangs weer onder vuur te liggen, ditmaal in de zaak *Diarra*. Eind 2024 wees het Europees Hof een belangwekkend arrest in een rechtszaak die door

* Mr. F.M. de Weger is advocaat te Haarlem en oprichter van een boutique advocatenkantoor te Haarlem dat gespecialiseerd is in het sportrecht. De Weger is arbiter bij het Court of Arbitration for Sport (CAS), het hoogste internationale arbitragehof in de sport. Daarnaast is hij voorzitter van de FIFA Dispute Resolution Chamber (FIFA DRC), de geschilbeslechtende instantie die oordeelt over de internationale arbeidsrechtelijke geschillen tussen spelers en clubs.

1 HvJ EU 15 december 1995, C-415/93, ECLI:EU:C:1995:463 (*Bosman*).

2 Destijds geheten de 'FIFA Regulations of the Status and Transfer of Players', in de praktijk ook wel de 'Monti-rules' genoemd, dit vanwege de actieve betrokkenheid van voormalig Eurocommissaris Mario Monti die destijds vanuit de Europese Commissie nauw betrokken was bij de totstandkoming van het nieuwe transferreglement.

de Franse voetbalspeler Lassana Diarra was aangespannen tegen wereldvoetbalbond FIFA en de Koninklijke Belgische Voetbalbond.[3] In deze meest recente zaak werd wederom door het Europees Hof bepaald dat een aantal essentiële bepalingen uit het transferreglement van FIFA in strijd waren met het Europees recht, in het bijzonder met het vrij verkeer van werknemers en (ditmaal ook) het mededingingsrecht. Immers, zo oordeelde het Europees Hof ten aanzien van het vrij verkeer en het mededingingsrecht dat spelers door een aantal artikelen uit het transferreglement van FIFA werden belemmerd om over te kunnen stappen naar een andere club. Dit vanwege de verstrekkende gevolgen (van zowel financiële als sportieve aard) voor spelers en hun nieuwe clubs indien uiteindelijk sprake was van een eenzijdige verbreking door een speler zonder een geldige reden. Ook deze zaak dwong FIFA wederom om wijzigingen door te voeren in haar reglement. Eerst middels invoering van een tijdelijk transferreglement (hierna: Interim Regulatory Framework), gevolgd door een definitief reglement dat vanaf 1 januari 2027 in werking treedt.

De zaak *Diarra* werd door velen gezien als het langverwachte vervolg op de zaak *Bosman*, omdat het Europees Hof opnieuw zeer kritisch was op FIFA's transferreglement met in de kern dezelfde onderliggende vraag: beperken de regels van FIFA het vrij verkeer van werknemers? Met dit verschil, dat het in de zaak *Bosman* ging over de gevolgen na afloop van een contract en in *Diarra* over de gevolgen van de verbreking van een nog doorlopend contract (waarbij in laatstgenoemde zaak ook het mededingingsrecht een belangrijke rol speelde). Beide zaken tonen in ieder geval aan dat er een spanningsveld is tussen enerzijds het Europees recht, en anderzijds het transferreglement van FIFA. In het bijzonder laat de rechtspraak van het Europees Hof ook zien wat de invloed van de rechtspraak in de loop der jaren is geweest op de ontwikkeling van de mondiale transferregels, zoals dat uiteindelijk heeft geleid tot het transferreglement van FIFA dat 1 januari 2027 ingaat.

De zaak *Diarra* werd door velen gezien als het langverwachte vervolg op de zaak *Bosman*, omdat het Europees Hof opnieuw zeer kritisch was op FIFA's transferreglement met in de kern dezelfde onderliggende vraag: beperken de regels van FIFA het vrij verkeer van werknemers?

In dit artikel wordt uiteengezet hoe het transfersysteem internationaal werkt aan de hand van het transferreglement van FIFA van 1 januari 2027. Derhalve zal in deze bijdrage het internationale transfersysteem centraal staan en uitleg worden gegeven over hoe dit systeem in elkaar steekt, waarbij ook in bredere zin aandacht zal worden gegeven aan de meest relevante wijzigingen. Aan de hand van bespreking en uiteenzetting van de van toepassing zijnde regelgeving omtrent overschrijvingen van voetbalspelers – in de volksmond ook wel 'voetbaltransfers' genaamd – zal inzicht worden verschaft in dit juridisch complexe speelveld. Allereerst zal daarbij worden ingegaan op de belangrijkste administratieve vereisten omtrent internationale transfers. Dit is met name relevant om te bespreken omdat in de FIFA Regulations een aantal wijzigingen zijn doorgevoerd naar aanleiding van de zaak *Diarra*. Achtereenvolgens zal in deze bijdrage worden ingezoomd op de diverse vergoedingen die internationaal verschuldigd kunnen zijn bij een transfer, zoals een transfervergoeding, een opleidingsvergoeding en een solidariteitsbijdrage. Als rode draad door deze bijdrage lopen enkele bepalende uitspraken van het Europees Hof, met in het bijzonder aandacht voor de uitspraak uit 2024 in de rechtszaak die de Franse oud-voetbalspeler Lassana Diarra tegen FIFA en de Belgische voetbalbond had aangespannen, die uiteindelijk heeft geleid tot de totstandkoming van het transferreglement van FIFA dat 1 januari 2027 in werking zal treden.

In deze bijdrage zal het internationale transfersysteem centraal staan en uitleg worden gegeven over hoe dit systeem in elkaar steekt, waarbij ook in bredere zin aandacht zal worden gegeven aan de meest relevante wijzigingen

2 Administratieve vereisten internationale overschrijvingen

Als basisregel geldt dat indien een speler voor een andere betaaldvoetbalorganisatie wenst uit te komen in bindende (officiële) wedstrijden, een overschrijving nodig is. De administratieve vereisten omtrent internationale transfers zijn vastgelegd in Annex 5 van de FIFA Regulations. Zonder overschrijving kan geen registratie van de speler plaatsvinden. In dat kader is het, teneinde een regelmatig verloop van sportwedstrijden te verzekeren, ook enkel en alleen mogelijk om tijdens een specifieke periode, een zogeheten transferperiode, overgeschreven te worden. Deze transferperiodes zijn door FIFA vastgesteld en opgenomen in artikel 6 van de FIFA Regulations en dienen als verplichte kaders voor nationale bonden, zoals de KNVB. Voetbalspelers kunnen aldus niet zomaar op ieder gewenst moment overstappen en strikte transfertermijnen hebben te gelden.

In de zaak *Lehtonen*, van 13 april 2000, werd eerder al door het Europees Hof bepaald dat de regels betreffende de transfertermijnen weliswaar een verboden belemmering van het vrij verkeer van werknemers inhielden, maar werd ook erkend dat de vaststelling van transfertermijnen tegemoetkomt aan de doelstelling om het regelmatige verloop van sportwedstrijden te verzekeren.[4] Objectief kon

3 HvJ EU 4 oktober 2024, C-650/22, ECLI:EU:C:2024:824 (*FIFA/BZ*).

4 HvJ EU 13 april 2000, C-176/96, ECLI:EU:C:2000:201 (*Lehtonen en Castors Braine*).

Afbeelding: Manon Heinsman | © Ars Aequi

deze beperking daarom worden gerechtvaardigd. Sinds de zaak *Lehtonen* is het derhalve alom wijdverbreid geaccepteerd dat transfertermijnen in de sport zijn toegestaan.

In de zaak *Lehtonen* werd bepaald dat de regels betreffende de transfertermijnen weliswaar een verboden belemmering van het vrij verkeer van werknemers inhielden, maar werd ook erkend dat de vaststelling van transfertermijnen tegemoetkomt aan de doelstelling om het regelmatige verloop van sportwedstrijden te verzekeren

Uit de FIFA Regulations volgt dat de eerste transferperiode gedurende een voetbalseizoen in beginsel dient aan te vangen op de dag nadat de competitie ten einde is gekomen en in ieder geval niet later dan uiterlijk de eerste dag van het nieuwe seizoen.[5] Deze periode mag niet korter dan acht en niet langer dan twaalf weken zijn. De tweede transferperiode vindt plaats in het midden van het seizoen en mag niet korter dan vier en niet langer zijn dan acht weken. Binnen deze kaders heeft de KNVB de twee transferperiodes als volgt vastgesteld, te weten i) in de zomer gedurende een periode van twaalf weken (de zomertransferperiode); en ii) in de winter gedurende een periode van vier weken (de wintertransferperiode).[6] Transfers mogen in beginsel uitsluitend tijdens een van deze periodes plaatsvinden. Er geldt nog wel een aantal strikte uitzonderingen die zijn opgenomen in artikel 6 lid 3 van de FIFA Regulations, maar die zullen in deze bijdrage verder onbesproken worden gelaten.[7]

Bij een verzoek tot een internationale overschrijving dient de nieuwe betaaldvoetbalorganisatie namens de speler het verzoek tot overschrijving in het internationaal gehanteerde webdatabasesysteem, genaamd International Transfer Matching System (hierna: ITMS), in te voeren en te bevestigen, in overeenstemming met de van toepassing zijnde reglementen van FIFA. Ingeval er bijvoorbeeld sprake is van een internationale overschrijving van een Nederlandse naar een buitenlandse club, verleent het bestuur betaald voetbal van de Koninklijke Nederlandse Voetbalbond (hierna: KNVB) de overschrijving direct nadat het zogeheten International Transfer Certificate (hierna: het ITC) is ontvangen van de bij de FIFA aangesloten buitenlandse bond.[8] Het ITC wordt omschreven als een door het bestuur betaald voetbal of een bij FIFA aangesloten buitenlandse bond afgegeven verklaring van geen bezwaar voor een internatio-

5 Zie art. 6 lid 2 FIFA Regulations.

6 Zie art. 9 lid 1 KNVB Reglement Overschrijvingsbepalingen Betaald Voetbal.

7 Zo is het bijvoorbeeld mogelijk voor spelers die hun contract hebben ontbonden voor afloop van het einde van een transferperiode om alsnog buiten die transferperiode te worden overgeschreven.

8 Teneinde de speelgerechtigdheid van de speler die om de overschrijving verzoekt, vervolgens ook te verkrijgen, dient daarbij onder meer te zijn voldaan aan de toepasselijke reglementaire en wettelijke vereisten, waaronder de eisen met betrekking tot de tewerkstellingsvergunning en/of verblijfsvergunning. De vereisten in het kader van de verkrijging van een tewerkstellingsvergunning en/of verblijfsvergunning blijven onbesproken in deze bijdrage. De speler wordt vervolgens pas speelgerechtigd nadat uiteindelijk een schriftelijke bevestiging van het KNVB-bestuur betaald voetbal door de speler en/of de nieuwe betaaldvoetbalorganisatie is ontvangen. Zie art. 8 lid 3 Reglement Overschrijvingsbepalingen Betaald Voetbal van de KNVB.

nale overschrijving.[9] Deze moet onvoorwaardelijk worden afgegeven. Iedere bepaling in een (transfer)overeenkomst welke het ITC (toch) op enigerlei wijze voorwaardelijk stelt, is ongeldig.[10] Het ITC is van zeer groot belang omdat een speler namelijk maar bij één nationale bond geregistreerd kan staan. Meer concreet komt dit erop neer dat indien een speler bijvoorbeeld van een Italiaanse club naar een Nederlandse betaaldvoetbalorganisatie overschrijving verzoekt, de speler eerst bij de Italiaanse bond moet worden uitgeschreven voordat hij bij de Nederlandse bond kan worden ingeschreven. De KNVB moet hiertoe een verzoek indienen bij de Italiaanse bond, maar pas nadat de KNVB het overschrijvingsverzoek van de Nederlandse club heeft ontvangen.

Een concreet voorbeeld waaruit de invloed van de rechtspraak van het Europees Hof op het huidige transfersysteem blijkt, ziet op de afgifte van het ITC. Vóór het *Diarra*-arrest uit 2024,[11] zoals in de inleiding reeds aangehaald, kon de oude bond, op basis van de destijds toepasselijke reglementen, nog weigeren om het ITC af te geven zolang er een contractueel dispuut tussen de oude club en de speler liep. Dit speelde concreet in de zaak van *Diarra*: omdat zijn oude club waarmee de speler een contractueel geschil had, weigerde het ITC af te geven, kon de speler niet worden overgeschreven naar een nieuwe club. De speler werd daarmee door zijn oude club geblokkeerd in zijn recht op vrij verkeer van personen. Door het Europees Hof werd in de zaak *Diarra* in het bijzonder zeer kritisch aangekeken tegen de oude reglementsbepaling die specifiek zag op afgifte van het ITC en de koppeling met een contractueel geschil. Door het *Diarra*-arrest was FIFA genoodzaakt om het reglement op dit punt te wijzigen. Sinds de wijziging van de FIFA Regulations mag een geschil nu niet langer meer een reden zijn tot weigering door de oude bond van de afgifte van het ITC.[12] In het transferreglement dat per 1 januari 2027 zal ingaan, geldt nu een vijfdagentermijn waarbinnen gereageerd moet worden door de oude bond. Binnen vijf dagen nadat het ITC-verzoek is gedaan door de nieuwe bond moet de oude bond het ITC afgeven. Indien de oude bond dit niet doet, is de nieuwe bond gerechtigd om de speler per direct bij de nieuwe club te registreren.[13] Kortom, een contractueel dispuut, zoals destijds het geval bij *Diarra*, kan dus geenszins langer meer worden aangevoerd om niet te hoeven meewerken aan een overschrijving.

In de zaak *Bosman* uit 1995 was bepaald door het Europees Hof dat voetballers na afloop van hun arbeidscontracten zonder belemmering moesten kunnen overstappen naar een nieuwe club zonder dat daarvoor een transfervergoeding hoefde te worden betaald

3 Contractuele afwikkeling: de transfervergoeding

In de zaak *Bosman* uit 1995 was eerder al bepaald door het Europees Hof dat voetballers na afloop van hun arbeidscontracten zonder belemmering moesten kunnen overstappen naar een nieuwe club zonder dat daarvoor een transfervergoeding hoefde te worden betaald.[14] Dat lag vóór de zaak *Bosman* aldus anders. Tot die tijd konden clubs ook een transfervergoeding verlangen voor een transfervrije speler (lees: een speler die niet langer onder contract stond) en destijds dus ook nog op die wijze een speler belemmeren in zijn recht op vrij verkeer. Met andere woorden, ná *Bosman* kon alleen nog een transfervergoeding worden bedongen door een oude club indien er sprake was van een overschrijving *tijdens* de looptijd van het arbeidscontract. Dit betekende aldus dat in de situatie dat de speler onder contract stond bij de club waarvoor hij uitkwam en een transfer wenste te maken naar een andere club *tijdens* de looptijd van zijn arbeidscontract, naast bovengenoemde administratiefrechtelijke formaliteiten, zoals de afgifte van een ITC, ook de arbeidsrechtelijke relatie tussen de speler en de club op de juiste wijze tot een einde diende te worden gebracht. De arbeidsovereenkomst van de speler moest in dat geval aldus eerst tussentijds met wederzijds goedvinden worden beëindigd en voor de overschrijving van de betreffende speler naar de nieuwe club betaalde de laatstgenoemde in beginsel dan ook een financiële vergoeding aan de oude club.

In 'de volksmond' wordt deze vergoeding een 'transfervergoeding' of 'transfersom' genoemd, zoals dat veelal ook zo in de media wordt vermeld, maar vanuit juridisch perspectief behoeft dit enige nuance en ligt dit enigszins anders. Het betreft immers de vergoeding die initieel de *speler* als werknemer verschuldigd is aan zijn werkgever ter zake van de tussentijdse beëindiging met wederzijds goedvinden van zijn arbeidsovereenkomst voor bepaalde tijd met zijn huidige werkgever. In de praktijk komen partijen echter overeen, en dit wordt veelal vastgelegd in een tussen de clubs gesloten transferovereenkomst, dat de nieuwe club zich verplicht tot betaling van déze beëindigingsvergoeding namens de speler. De hoogte van de te betalen beëindigingsvergoeding is veelal het resultaat van de uitkomst van de onderhandelingen tussen de beide clubs. Indien de clubs er niet uitkomen en de oude club de poot stijf houdt omdat de oude club een vergoeding verlangt die de nieuwe club niet bereid is te betalen, kan het zijn dat de clubs niet tot overeenstemming komen. In dat geval zal er in de regel dan ook geen transfer plaatsvinden.

Een zeer belangrijk onderdeel dat naar aanleiding van de *Diarra*-zaak in het kader van de te betalen beëindigingsvergoeding, zoals hiervoor uitgelegd, is aangepast in het huidige transferreglement, is het oude artikel 17 lid 1 FIFA Regulations dat zag op de wijze van berekening van deze schadevergoeding. De kritiek die het Europees Hof had op dit oude artikel zag met name op de in het artikel genoemde elementen om tot de vaststelling van de hoogte van de schadevergoeding te komen. In het oude artikel 17 lid 1 waren diverse elementen opgesomd op basis waarvan de schadevergoeding werd berekend. Zo kon in het oude

9 Zie de lijst met begripsbepalingen zoals vermeld in het Reglement Overschrijvingsbepalingen Betaald Voetbal van de KNVB.
10 Zie art. 9 lid 1 FIFA Regulations.
11 HvJ EU 4 oktober 2024, C-650/22, ECLI:EU:C:2024:824 (*BZ v. FIFA en URBSFA*).
12 Zie art. 11 lid 6 laatste volzin Annex 3 FIFA Regulations.
13 Zie art. 11 lid 3 en 6 Annex 3 FIFA Regulations.
14 HvJ EU 15 december 1995, C-415/93, ECLI:EU:C:1995:463 (*Bosman*).

reglement bij de vaststelling van de vergoeding onder meer rekening worden gehouden met de zogeheten 'specificity of sport', de restwaarde van het contract, eerder betaalde en nog te betalen vergoedingen alsook het nationale recht. Het Europees Hof maakte met veel van deze elementen korte metten en meende dat het onvoldoende duidelijk was hoe de vergoeding aan de hand van deze elementen nu diende te worden berekend. De voornoemde 'specificity of sport' werd bijvoorbeeld door het Europees Hof als te arbitrair beschouwd en in ieder geval was onvoldoende duidelijk wat dit begrip nu exact inhield.[15] Ook het in aanmerking nemen van eerder betaalde vergoedingen door een club, zoals bijvoorbeeld een eerder betaalde transfervergoeding, vond het Europees Hof niet redelijk om mee te nemen bij de vaststelling van de vergoeding nu de speler niet betrokken was bij de vaststelling van die eerdere vergoedingen en door andere partijen was overeengekomen.[16] In de praktijk bleek verder dat de verwijzing naar het nationaal recht virtueel als een dode letter kon worden aangemerkt, zo gaf het Europees Hof letterlijk aan, omdat daar in de praktijk verder geen enkele rekening mee werd gehouden.[17] Ook toekomstige vergoedingen hielden geen verband met de verbroken arbeidsrelatie en ook met dat element behoorde aldus dan ook geen rekening te worden gehouden.[18]

In het oude reglement kon bij de vaststelling van de vergoeding onder meer rekening worden gehouden met de zogeheten 'specificity of sport', de restwaarde van het contract, eerder betaalde en nog te betalen vergoedingen alsook het nationale recht. Het Europees Hof maakte met veel van deze elementen korte metten

In de nieuwe FIFA Regulations is de gedetailleerde berekeningsmethode uit de oude regeling vervangen door een meer algemene schadevergoedingsregeling. Voornoemde elementen zijn nu verwijderd in het nieuwe transferreglement en daarmee is tegemoetgekomen aan de kritiek van het Europees Hof in de zaak *Diarra*. De benadeelde partij heeft in het reglement dat per 1 januari 2027 ingaat recht op volledige schadevergoeding van de door de contractbreuk veroorzaakte schade, waarbij rekening wordt gehouden met de individuele omstandigheden van het geval. Bij de vaststelling van de vergoeding voor een speler wordt rekening gehouden met de restwaarde van het geschonden contract en eventuele overige door de contractbreuk veroorzaakte schade. Bij de vaststelling van de schadevergoeding voor een club wordt onder meer rekening gehouden met de waarde van de diensten van de speler, een gederfde transfersom of een gederfde transferwaarde, de vervangingskosten en met de eventuele overige door de contractbreuk veroorzaakte schade.[19]

Op grond van het nieuwe artikel 17 lid 6 van de nieuwe FIFA Regulations kan in geval van wangedrag aan een speler of een club een boete van maximaal zes maandsalarissen worden opgelegd; dus bovenop de schadevergoeding.[20] Onder de oude FIFA Regulations voorzag artikel 17 niet in een afzonderlijke financiële sanctie naast de schadevergoedingsverplichting en de sportieve sancties.

Opgemerkt zij verder nog dat in artikel 17 lid 1 van de FIFA Regulations die per 1 januari ingaat, net als in de voorgaande edities, is bepaald dat het partijen vrijstaat om, in geval van contractbreuk, op voorhand contractuele afspraken te maken over de financiële vergoeding die bij een eventuele contractbreuk verschuldigd is. In sub a – en dat is nieuw – is bepaald dat de overeenkomst waarin speler en club deze afspraak hebben gemaakt niet (meer) wederkerig hoeft te zijn waarbij eveneens in sub b is bepaald dat een overeengekomen schadevergoedingsbepaling terughoudend zal moeten worden getoetst en slechts indien deze buitensporig hoog is terzijde kan worden gesteld. Een overeengekomen schadevergoeding zal in ieder geval buiten beschouwing worden gelaten indien deze kennelijk onredelijk is. Daarnaast biedt het nieuwe artikel 17 lid 1 sub c van de FIFA Regulations extra bescherming aan spelers met een jaarlijkse vergoeding van maximaal USD 150.000 (of het equivalent daarvan). In het nieuwe sub c is verder bepaald dat een overeengekomen schadevergoedingsregeling spelers niet minder mag toekennen dan de restwaarde van het geschonden contract, tenzij uitzonderlijke omstandigheden een lager bedrag rechtvaardigen. In dat verband is nog vermeldenswaardig dat in het oude artikel 17 de waarde van een eventuele nieuwe arbeidsovereenkomst van de speler verplicht in mindering werd gebracht op de te ontvangen schadevergoeding. Deze regeling is in artikel 17 lid 7 FIFA Regulations vervangen door een algemene schadebeperkingsplicht waarin staat dat de benadeelde partij verplicht is de schade te beperken.[21]

Los van de hoogte van de schadevergoeding was vóór de *Diarra*-zaak ook in de FIFA Regulations opgenomen dat indien een contractspeler gehouden was om een vergoeding te betalen aan zijn oude club, de contractspeler én zijn nieuwe club gezamenlijk en ieder afzonderlijk automatisch aansprakelijk waren voor de betaling van de verschuldigde schadevergoeding. Dat was als zodanig vastgelegd in artikel 17 lid 2 van de FIFA Regulations. In de situatie dat de speler de vergoeding dan niet betaalde, kon de oude club nog steeds verhaal halen bij de nieuwe club. Niet alleen was deze ruime wijze van verhaalsmogelijkheden gunstig voor claimende clubs en waren bovendien ook spelers erbij gebaat dat de nieuwe club automatisch aansprakelijk kon worden gehouden voor de betaling van het bedrag dat de speler verschuldigd was (nu de speler daarmee dus niet de enige debiteur was), maar in de praktijk had dit ook een nadelig effect op de spelers en nieuwe clubs. Immers, door deze FIFA-bepaling stelden

15 HvJ EU 4 oktober 2024, C-650/22, ECLI:EU:C:2024:824 (*BZ v. FIFA en URBSFA*), r.o. 106.
16 HvJ EU 4 oktober 2024, C-650/22, ECLI:EU:C:2024:824 (*BZ v. FIFA en URBSFA*), r.o. 107.
17 HvJ EU 4 oktober 2024, C-650/22, ECLI:EU:C:2024:824 (*BZ v. FIFA en URBSFA*), r.o. 135.
18 HvJ EU 4 oktober 2024, C-650/22, ECLI:EU:C:2024:824 (*BZ v. FIFA en URBSFA*), r.o. 107.
19 De praktijk zal moeten uitwijzen hoe de FIFA DRC, in eerste aanleg, en, in beroep, het CAS, daar in de toekomst mee om zullen gaan en in hoeverre deze elementen voor toewijzing in aanmerking komen bij vaststelling van de vergoeding.
20 Zo zijn er bijvoorbeeld middels een nieuw lid 3 van art. 14 FIFA Regulations vier specifieke situaties toegevoegd wanneer er sprake is van een gegronde reden om een contract te beëindigen en lijken deze situaties mogelijkerwijs ook recht te geven op een boete: een club mag de registratie of uitschrijving van een speler niet misbruiken als pressiemiddel, een club mag een speler niet op oneerlijke wijze uitsluiten van de trainingen van het team, een club mag geen paspoort van een speler achterhouden en een club mag een speler niet op onrechtmatige wijze uit zijn woning zetten. Deze situaties kunnen overigens gezien worden als een verdere codificatie van reeds bestaan rechtspraak.
21 Ter volledigheid zij nog vermeld dat in het oude art. 18 lid 2 van de FIFA RSTP het een minderjarige speler niet was toegestaan een arbeidsovereenkomst van langer dan drie jaar te tekenen. Het nieuwe art. 18 lid 2 versoepelt deze regel. De hoofdregel blijft ongewijzigd, maar art. 18 lid 2 sub a bevat daarop een uitzondering: indien de minderjarige speler voor het tekenen van de arbeidsovereenkomst gedurende 20 maanden of twee opeenvolgende competitieperioden (afhankelijk van welke periode korter is) bij een club is geregistreerd voorafgaand aan de ondertekening van zijn contract, bedraagt de toegestane looptijd van het contract met die club maximaal vijf jaar. In art. 18 lid 2 sub b van de FIFA RSTP is verder bepaald dat iedere arbeidsovereenkomst die op grond van de uitzondering onder sub a wordt gesloten, aan bepaalde voorwaarden met betrekking tot de vaste vergoeding moet voldoen.

nieuwe clubs zich terughoudend op richting een speler die zijn contract met zijn oude club eenzijdig had opgezegd nu het voor de nieuwe club niet altijd direct duidelijk was wat de exacte (financiële en sportieve) consequenties zouden zijn bij een onrechtmatige contractbreuk. Indien het contract immers zonder gerechtvaardigde reden zou zijn verbroken en de nieuwe club vervolgens een contract zou aangaan met de betreffende speler, was de nieuwe club direct automatisch hoofdelijk aansprakelijk voor de betaling van de vergoeding.

Het Europees Hof oordeelde in de *Diarra*-zaak dat dit (oude) artikel ten aanzien van deze automatische aansprakelijkheid ook in strijd was met Europees recht.[22] Het Europees Hof vond immers dat deze bepaling spelers blokkeerde in hun vrij verkeer (nu nieuwe clubs door deze automatische aansprakelijkheid terughoudend waren om spelers aan te trekken) en bovendien in strijd was met het mededingingsrecht (omdat ook de concurrentie tussen de clubs door onder meer deze bepaling te veel werd beperkt). Naar aanleiding van dit arrest heeft FIFA haar transferreglement aangepast met betrekking tot deze automatische aansprakelijkheid voor nieuwe clubs.[23] In het nieuwe definitieve transferreglement, dat zoals gezegd per 1 januari aanstaande zal ingaan, is nu, in lijn met het Interim Regulatory Framework (waarin al tijdelijke aanpassingen werden gedaan naar aanleiding van de *Diarra*-zaak), bepaald dat een nieuwe club niet langer meer *automatisch* hoofdelijk aansprakelijk is voor de betaling van de verschuldigde vergoeding door de speler aan de oude club, doch enkel en alleen in het geval dat door de oude club concreet kan worden aangetoond dat de nieuwe club de speler daadwerkelijk heeft aangezet tot de onrechtmatige contractbreuk. De oude club moet dit alsdan concreet bewijzen waarbij dan wel als uitgangspunt zal hebben te gelden dat de aanzet tot de onrechtmatige contractbreuk door de nieuwe club in beginsel dient te worden aangenomen in het geval de nieuwe club binnen een periode van 45 dagen na de onrechtmatige contractbreuk een contract is aangegaan met de betreffende speler.[24]

Tot slot is in het kader van de transfervergoeding nog het vermelden waard dat in de FIFA Regulations een nieuw artikel 21*bis* is toegevoegd waarin is bepaald dat clubs en spelers vrij zijn afspraken te maken over de deelname van een speler aan een transfervergoeding die voor die speler wordt betaald. Dit is bepaald in lid 1. In lid 2 is verder opgenomen – en dat is nieuw – dat indien sprake is van een definitieve internationale transfer, de oude club verplicht is een deel van de transfersom aan de speler uit te keren, mits de speler tijdens het seizoen waarin de transfer plaatsvindt bij de oude club een jaarlijkse vaste vergoeding van minder dan EUR 150.000 (of het equivalent daarvan) verdiende.[25] De speler heeft in dat geval recht op een bedrag gelijk aan 5% van de daadwerkelijk door de oude club ontvangen vaste transfersom. De speler kan slechts gedeeltelijk afstand doen van dit recht. Daarbij mag hij alleen afstand doen van het gedeelte dat uitgaat boven zijn vaste vergoeding over het laatste contractjaar of, indien dat bedrag hoger is, boven 2,5% van de vaste transfervergoeding. Iedere kwijtschelding die zou leiden tot een lager aandeel, is niet toegestaan en wordt buiten beschouwing gelaten voor het deel dat deze limieten overschrijdt. Sub c bepaalt dat indien de transfersom in termijnen wordt betaald, het aandeel van de speler naar rato wordt uitgekeerd nadat de oude club de betreffende termijn heeft ontvangen.[26]

Het *Bosman*-arrest bood ook de juridische ruimte om een systeem van opleidingsvergoedingen in te voeren in het voetbal

4 Opleidingsvergoeding

Bij de internationale overschrijving kan het ook zijn dat er voor een voetbalspeler een zogeheten opleidingsvergoeding verschuldigd is door de nieuwe aan de oude club van deze speler. Na het *Bosman*-arrest konden clubs geen vergoeding meer vragen voor transfervrije spelers. Aangezien dit ook gold voor jeugdspelers zonder contract, zouden kapitaalkrachtige clubs jeugdspelers bij andere clubs gratis kunnen ophalen om op die wijze gemakkelijk te kunnen profiteren van de investeringen die een andere club in de desbetreffende speler had gedaan. Om dit te voorkomen en clubs ook na het *Bosman*-arrest te blijven stimuleren om jeugdspelers op te leiden, heeft FIFA een manier gezocht om ervoor te zorgen dat opleidende clubs alsnog een financiële beloning konden krijgen voor inspanningen op het gebied van opleiden. Hierbij zij opgemerkt dat het *Bosman*-arrest ook de juridische ruimte bood om een systeem van opleidingsvergoedingen in te voeren in het voetbal. Immers, door het Europees Hof was in het arrest ook bepaald dat gezien het grote maatschappelijke belang van de sport en in het bijzonder van voetbal in de gemeenschap, moest worden erkend dat de handhaving van een evenwicht tussen de clubs door een zekere gelijkheid van kansen en de onzekerheid van de resultaten veilig te stellen, en de aanmoediging van de indienstneming en opleiding van jonge voetbalspelers, rechtmatige doelstellingen waren.[27]

FIFA heeft in de FIFA Regulations een systeem van opleidingsvergoedingen (aangeduid als 'training compensation') in haar regelgeving opgenomen. De regelgeving van FIFA betreffende de opleidingsvergoeding, zoals vastgelegd in artikel 20 en Annex 4 van de Regulations houdt in dat een nieuwe club van de speler een opleidingsvergoeding verschuldigd is aan een andere club indien:

- een speler voor het einde van het kalenderjaar waarin hij 23 jaar is geworden voor het eerst geregistreerd wordt als professionele speler;[28] of
- een professionele speler die een spelerscontract heeft gesloten met een club voor het einde van het kalenderjaar waarin hij 23 jaar is geworden, wordt overgeschreven tussen twee verschillende nationale bonden;

De hoofdregel is dat de hoogte van de vergoeding wordt gebaseerd op de kosten die de nieuwe club zelf gemaakt zou hebben om de speler te trainen.

22 Zie HvJ EU 4 oktober 2024, C-650/22, ECLI:EU:C:2024:824 (*Diarra*). De *Diarra*-zaak was eerder aan de orde bij de FIFA DRC en, in beroep, bij het CAS; zie FIFA DRC 10 april 2015, nr. 04151519 en CAS 27 mei 2016, CAS 2015/A/4094 (*Lassana Diarra/FC Lokomotiv Moscow*).

23 In het verlengde van het wegvallen van de automatische aansprakelijkheid bij bovengenoemde aansprakelijkheid voor nieuwe clubs op basis van het oude art. 17 lid 2 FIFA RSTP, wordt in het nieuwe transferreglement min of meer eenzelfde lijn aangehouden ten aanzien van de oplegging van sportieve sancties, maar dat zal in deze bijdrage verder onbesproken worden gelaten.

24 Zie het nieuwe art. 17 lid 11 FIFA Regulations.

25 De auteur merkt ter vermijding van misverstanden op dat in art. 17 lid 1 FIFA RSTP wordt gesproken van *USD* 150.000, terwijl in art. 21bis FIFA Regulations melding wordt gemaakt van *EUR* 150.000.

26 Alhoewel daar in deze bijdrage verder geen aandacht aan zal worden gegeven, verdient voor de volledigheid nog vermelding dat in de FIFA Regulations die per 1 januari 2027 ingaan in een nieuw art. 17 lid 10 een wijziging is opgenomen ten aanzien van de oplegging van sportieve sancties in de zin van een onderscheid tussen het aanzetten van een speler tot contractbreuk jegens zijn oude club en de club die zelf schuldig is aan contractbreuk met een speler. Een dergelijk onderscheid kende het oude art. 17 (lid 4) niet.

27 HvJ EU 15 december 1995, C-415/93, ECLI:EU:C:1995:463 (*Bosman*), r.o. 106. Bij het opstellen van het nieuwe transferreglement in 2001 werd ook door de Europese Commissie, die zoals gezegd nauwe betrokkenheid had, haar fiat gegeven aan dit nieuwe opleidingssysteem.

28 In de voorgaande FIFA Regulations stond vermeld dat het moest gaan om het 'tekenen van het eerste contract als professionele speler'.

29 Zoals gezegd, bij het berekenen van de hoogte van de opleidingsvergoeding is de hoofdregel dat als uitgangspunt moet worden genomen welke kosten de nieuwe club zou hebben gemaakt indien hij de speler zelf zou hebben opgeleid. Echter, bij internationale overschrijvingen binnen de EU/EER gelden afwijkende regels met betrekking tot de wijze waarop de

hoogte van deze vergoeding moet worden berekend, aldus art. 6 van Annex 4 FIFA Regulations (dit was het directe gevolg van de onderhandelingen tussen FIFA en de Europese Commissie betreffende het vrij verkeer van werknemers binnen de EU). Een overschrijving wordt gezien als een overschrijving binnen de EU/EER indien het een overschrijving van een speler tussen twee nationale bonden van EU/EER-lidstaten betreft. De nationaliteit van de speler doet hierbij in beginsel ook niet ter zake.

30 HvJ EU 16 maart 2010, C-325/08, ECLI:EU:C:2010:143 (*Bernard*).

31 HvJ EU 16 maart 2010, C-325/08, ECLI:EU:C:2010:143 (*Bernard*), r.o. 40.

32 In de zogeheten *Wilhelmshaven*-saga bestond deze twijfel bij een der partijen ook en het leek er aanvankelijk op dat de hoogste Duitse rechter een oordeel zou vellen over de rechtsgeldigheid van FIFA's opleidingsvergoedingensysteem. Teneinde echter niet te veel buiten het bestek van deze bijdrage te treden, kan het erop gehouden worden dat uiteindelijk ook niet door de Duitse rechters een verlossend antwoord is gegeven op de vraag of FIFA's opleidingsvergoedingensysteem in strijd was met het Europees recht (nog daargelaten overigens dat dit dan ook een uitspraak van een nationale rechter zou betreffen en uiteindelijk geen oordeel van het Europees hof). Wilhelmshaven voerde in kern aan dat FIFA's opleidingsvergoedingensysteem in strijd was met Europees recht, meer specifiek met het vrij verkeer van werknemers zoals volgend uit het eerder vermelde art. 45 VWEU. Het hoogste Duitse rechtscollege, het Bundesgerichtshof liet zich, nadat eerder respectievelijk het Landesgericht en het Oberlandesgericht van Bremen zich over deze kwestie hadden gebogen, uiteindelijk niet uit over deze vraag. Landgericht Bremen 25 april 2014, nr. 12-O-129/13; Oberlandesgericht Bremen d.d. 30 december 2014, nr. 2U 67/14; en Bundesgerichtshof d.d. 20 september 2016, nr. 163/2016. Wel liet het Oberlandesgericht weten dat hij niet overtuigd was door de door FIFA aangebrachte scheiding tussen de intra- en extra-transfers ten aanzien van art. 6 lid 3 van Annex 4 van de FIFA Regulations.

33 Daaruit blijkt dat het solidariteitsmechanisme op grond van de FIFA Regulations in werking treedt indien een speler van een club die is aangesloten bij de ene nationale bond vóór het einde van zijn contract wordt overgeschreven naar een club die is aangesloten bij een andere nationale bond en er ter zake van de beëindiging van zijn contract een vergoeding wordt betaald door de nieuwe aan de verlatende club.

Voor de berekening van deze kosten wordt gekeken naar de door FIFA vastgestelde gefixeerde bedragen. De hoogte van de opleidingsvergoeding waar een opleidingsclub recht op heeft, is gebaseerd op de opleidingskosten die de club voor de speler heeft gemaakt. Omdat het echter zo goed als onmogelijk is om per geval de daadwerkelijk gemaakte opleidingskosten voor een speler te kunnen berekenen, worden de kosten vastgesteld volgens door de FIFA gefixeerde bedragen. Deze kosten dienen vervolgens vermenigvuldigd te worden met het aantal jaar dat de betreffende speler door de club is opgeleid.[29]

Ook ten aanzien van bovengenoemd opleidingsvergoedingensysteem kwam de botsing met het Europees recht tot uiting en was de vraag of dit systeem wel in overeenstemming was met het Europees recht. Meer specifiek was de vraag of het opleidingsvergoedingensysteem de toets van (het destijds nog vermelde) artikel 39 van het EG-verdrag (thans art. 45 van het Verdrag betreffende de Werking van de Europese Unie (VWEU)) kon doorstaan. Immers, transfervrije spelers waarvoor weliswaar geen transfervergoeding hoefde te worden betaald, konden nog steeds geconfronteerd worden met de betaling van een opleidingsvergoeding waardoor zij *de facto* nog steeds geblokkeerd konden worden in hun rechten op vrij verkeer van personen. Strookte dat wel met de gedachte achter het *Bosman*-arrest, te weten dat voor transfervrije spelers geen vergoeding hoefde te worden betaald? De Europese Commissie had weliswaar haar fiat gegeven aan het nieuwe opleidingsvergoedingensysteem van FIFA, maar het Europees Hof had zich er na het *Bosman*-arrest nog niet over uitgelaten. In een later arrest van het Europees Hof uit 2010, in de zogeheten *Bernard*-zaak, werd een eerste stap naar meer duidelijkheid gegeven.[30] In deze zaak werd geoordeeld door het Europees Hof dat artikel 45 VWEU niet in de weg stond aan een regeling die, ter verwezenlijking van de doelstelling om de indienstneming en opleiding van jonge spelers aan te moedigen, de schadeloosstelling van de opleidingsclub waarborgt ingeval een jonge speler bij afloop van zijn opleidingsperiode een contract als beroepsspeler tekent bij een club uit een andere lidstaat. Voorwaarde was wel dat deze regeling geschikt was om de verwezenlijking van deze doelstelling te waarborgen en niet verder gaat dan ter bereiking van dit doel noodzakelijk is.[31]

Men zou zich met recht kunnen afvragen of alle bepalingen uit het huidige opleidingsvergoedingensysteem volledig in overeenstemming zijn met het Europees recht

Met het arrest in de zaak *Bernard* werd door velen aangenomen dat het opleidingsvergoedingensysteem van FIFA in overeenstemming was met het Europees recht. Echter, na nauwkeurige lezing van het *Bernard*-arrest, is er geen concreet oordeel geveld door het Europees Hof over FIFA's opleidingsvergoedingensysteem *an sich*, doch zijn 'slechts' in algemene zin juridische kaders gegeven onder welke omstandigheden een dergelijk systeem (wel) in overeenstemming zou kunnen zijn met Europees recht. Het voert te ver door om daar in deze bijdrage verder op in te gaan, maar men zou zich met recht kunnen afvragen of alle bepalingen uit het huidige opleidingsvergoedingensysteem volledig in overeenstemming zijn met het Europees recht, zeker ook gezien de hoogte van deze vergoeding nu het met name bij internationale transfers om zeer substantiële bedragen kan gaan.[32]

5 Solidariteitsbijdrage

Naast de opleidingsvergoeding kan er ook nog een zogeheten solidariteitsbijdrage verschuldigd zijn. De solidariteitsbijdrage, voortvloeiend uit het zogeheten solidariteitsmechanisme, dient te worden onderscheiden van de hiervoor behandelde opleidingsvergoeding. De gedachte achter de solidariteitsbijdrage is weliswaar gelijk aan de gedachte achter de opleidingsvergoeding, namelijk dat clubs die spelers opleiden hiervoor dienen te worden beloond en dat de solidariteit tussen clubs dient te worden vergroot. Echter, het recht op een solidariteitsbijdrage is niet gekoppeld aan het tekenen van een professioneel contract door een speler, maar treedt in op het moment dat een speler gedurende de looptijd van zijn arbeidsovereenkomst wordt overgeschreven naar een andere club en er in verband met deze beëindiging van de arbeidsovereenkomst een vergoeding wordt betaald aan de oude club. Kortom, indien er een transfervergoeding wordt betaald, wordt daarmee het solidariteitsmechanisme geactiveerd. De clubs waar de speler in zijn opleiding heeft gespeeld, hebben tezamen recht op maximaal 5% van de transfervergoeding, welk bedrag onder deze clubs wordt verdeeld volgens een vaste verdeelsleutel. De KNVB heeft het systeem met betrekking tot solidariteitsbijdrage eveneens opgenomen in het KNVB Reglement Overschrijvingsbepalingen Algemeen, Opleidingsvergoeding en Solidariteitsbijdrage, zoals dat hiervoor reeds is besproken. FIFA heeft specifieke regelgeving opgenomen in artikel 21 en de Annex 5 van de FIFA Regulations.[33]

6 Tot slot

Alhoewel er nog genoeg geschreven kan worden over het transfersysteem, is met deze bijdrage gepoogd een globaal overzicht te geven van het juridisch zeer dynamische speelveld rondom internationale voetbaltransfers. Uitgelegd is hoe het transfersysteem in elkaar steekt waarbij speciale aandacht is gegeven aan de diverse vergoedingen die verschuldigd kunnen zijn bij een internationale transfer. Duidelijk is daarbij naar voren gekomen dat de regelgeving van FIFA nogal eens botst met het Europees recht en dat de rechtspraak van het Europees Hof gedurende de jaren zeer bepalend is geweest voor de ontwikkeling van het transfersysteem. Vooralsnog is er voor nu een nieuw transferreglement tot stand gekomen dat per 1 januari

2027 in werking zal treden en daarmee lijkt het transfersysteem de komende jaren in een rustig(er) vaarwater te komen verkeren.

De ervaring leert dat er vroeg of laat weer een nieuwe *Bosman* of *Diarra* zal opstaan om het transfersysteem weer aan te vechten met als mogelijk gevolg dat het transferreglement wederom op onderdelen aangepast zal moeten worden

De ervaring leert echter dat er vroeg of laat weer een nieuwe *Bosman* – of *Diarra*, zoals onlangs – zal opstaan om het transfersysteem weer aan te vechten met als mogelijk gevolg dat het transferreglement wederom op onderdelen aangepast zal moeten worden. In dit verband zij nog wel opgemerkt dat – anders dan dat het geval was bij voorgaande edities – het nieuwe transferreglement van FIFA het eindresultaat is van een gezamenlijke overeenkomst tussen de vertegenwoordigers van de werknemers (spelers en hun vakbonden) en de werkgevers (clubs en competities). Dat maakt dit nieuwe reglement meer gedragen ten opzichte van die eerdere edities. Bovendien is het dan een legitieme vraag in hoeverre dit een belemmering is indien er wederom een speler opstaat die bepalingen uit het nieuwe reglement wil aanvechten wetende dat de nieuwe FIFA Regulations gebaseerd is op een sociale dialoog, zoals dat ook als zodanig expliciet staat vermeld in de FIFA Regulations, en daarmee het reglement dan ook de volledige goedkeuring van de spelersvakbonden heeft.

Wat daar ook van zij, de toekomst zal een en ander moeten uitwijzen. In de tussentijd zal de transfermarkt zich weinig aantrekken van alle juridische perikelen die mogelijk boven de markt hangen en de komende jaren naar verwachting verder blijven floreren met ieder jaar weer een toename van het aantal transfers wereldwijd. Want dat staat wel vast: met bijna 90.000 transfers per jaar is het een *business* op zichzelf en staat de jaarlijkse toename van het aantal internationale transfers met de eveneens almaar toenemende transferbedragen in de toekomst geheid garant voor een toename van juridische geschillen en daarmee is er een reële kans dat een nieuwe Bosman zal opstaan.